

DÖNTÉSELMÉLET

TÁRGY NEPTUN KÓDJA:	EMK3M091_1M
KREDITPONT:	4
TÁRGYFÉLÉV:	3
TANTÁRGYFELELŐS:	Dr. Szócska Miklós, egyetemi docens
OKTATÓK:	Dr. Szántó Richárd, Király Gyula
A TANTÁRGY JELLEGE:	kötelező szakmai törzsanyag
VIZSGAFORMA:	kollokvium
OKTATÁSI IDŐ/FÉLÉV:	24 tanóra
OKTATÁSI FORMA:	gyakorlat
ELŐFELTÉTEL:	B1-B4, 2, 3

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK, OKTATÁSI KERETEK ÉS TARTALMI ELEMEEK:

Döntések meghozatala és a döntések következményeiért való felelősségvállalás a menedzserek munkájának egyik alapvető jellemzője. A döntéshozatal természeténél fogva a jövőre irányul, és mint ilyen szervesen összefügg a tervezéssel és a megvalósítással. Körünkben a tervezési és döntéshozatali folyamatot a környezet állandó és sok esetben kiszámíthatatlan változásai nehezítik. A tudás és az információ hiányos, az értékek vita tárgyát képezik, a szervezeti életet meghatározó külső döntések számos esetben nem számíthatóak ki előre.

Az operációkutatás definíciója alapján a következőképpen adható meg: a szervezett emberi tevékenységek elemzése és fejlesztésének biztosítása tudományos módszerek alkalmazásával. Az operációkutatás szemléletmódja tehát egyértelműen problémaközpontú, rendszer-szemléletű, a tudományos módszerek széles skálájából merít, hogy célját, a társadalmi szerveződések fejlesztését, elérje.

A komplex rendszerek és problémák megközelítésének igénye miatt egy új paradigma és módszertan, az ún. „lágymódszertan” (*Soft Systems Methodology*) kezdett el kifejlődni, amely *nem* „a jól meghatározott problémák esetén a jól definiált célrendszer optimális úton való elérésére” törekszik, *hanem magát* a döntéshozatali folyamatot igyekszik jobbá, hatékonyabbá és strukturáltabbá tenni, a döntésben érdekelt bevonásával, átláthatóságra törekedve és egyszerűbb, főként nem kvantitatív modellek alkalmazásával.

Az 1980-as évektől egy újabb szintetizáló megközelítési mód (Kritikus rendszer gondolkodás (*Critical System Thinking*)) kezdett el kifejlődni, amely a tradicionális és az újabb módszerek szembenállását igyekszik megszüntetni, azt hangsúlyozva, hogy maga a probléma természete, a döntéshozatali szituáció, a környezet és a döntés meghozatalában résztvevők közötti viszonyok azok, amelyek elsődlegesen meghatározzák, mely esetekben, mely módszerek alkalmazása a legmegfelelőbb. *A kurzus alapvetően ezen újabb szemlélet keretei között igyekszik bemutatni a különböző, az egészségügyben gyakorlati jelentőséggel bíró döntéshozatali módszereket és azok hasznosíthatóságát.* Ennélfogva, a kurzus egyetlen úgynevezett „egy igaz megoldás”, vagy megközelítés mellett sem érvel, a módszerek és megközelítések pluralitása miatt, a menedzsmentben és a szervezeti magatartásban megismert kontingencia elméletéhez hasonlóan, azzal összhangban mutatja meg a lehetséges döntéshozatali megoldásokat.

A KURZUS ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSE:

A kurzus egyik alapvető célja, hogy az általa közvetített ismeretanyag és szemléletmód által elősegítse a tisztánlátást, a helyes döntések meghozatalát, a döntéshozatali folyamat és a döntések általános színvonalának fejlesztését egy, a gyorsan változó környezet miatt, kiszámíthatatlan, sokszor zavaros helyzetben.

A kurzus során megkíséreljük bemutatni az alapvető döntéshozatali és tervezési paradigmákat és azok elméleti, filozófiai alapjait. Az itt tanult módszerek, a háttérükben levő elméleti és gyakorlati megfontolások megismerése, végiggondolása és megértése, jelentős mértékben hozzájárul a kurzuson résztvevők menedzseri szerepükkel kapcsolatos elképzeléseinek és a döntéshozatallal kapcsolatos megközelítési módjának árnyaltabbá tételéhez. A kurzus célja nem elsősorban az itt megismertetett módszerek elsajátítása, hanem a résztvevők döntési helyzetekről, problémákról, döntéshozatalról, tervezésről, konfliktusokról, racionális és objektív döntéshozatalról/tervezésről való előfeltevéseinek, gondolkodásmódjának árnyaltabbá tétele, változtatása.

A KURZUS KÖZELEBBRŐL MEGHATÁROZOTT CÉLJAI:

A kurzus végére a hallgatók képessé kell, hogy váljanak arra, hogy:

- a tanultakat beilleszték ismereteik tágabb rendszerébe, felismerjék az alapvető összefüggéseket és kapcsolódási pontokat a menedzsment és szervezeti tárgyak között,
- értelmezzék az operációkutatás alapvető fogalmait, kvantitatív és nem-quantitatív módszereit,
- ismerjék az egyes módszerek, megközelítések háttérében meghúzódó előfeltevéseket, az egyes módszerek alkalmazásának előnyeit, hátrányait és korlátait, gyakorlati alkalmazhatóságukat,
- felismerjék a kvantitatív és nem-quantitatív szervezeti döntéshozatali módszerek alkalmazhatóságát az egészségügyi intézmények vezetése, működtetése során felmerülő problémák esetében,
- felismerjék azokat a helyzeteket, amikor a módszerek alkalmazására szükség lehet,
- képesek legyenek részt venni a probléma megfogalmazásában, hatásosan tudjanak kommunikálni és együttműködni a szakemberrel, valamint meg tudják ítélni, hogy az adott helyzetben mely módszerek alkalmazhatóak, és melyek nem,
- egyszerűbb esetben a felmerülő problémákat képesek legyenek megoldani, valamely, a kurzuson elsajátított, módszer felhasználásával,
- képesek legyenek a számítógépet alkalmazni egyes feladatok leírására, jellemzésére, adott esetben azok megoldására is.

OKTATÁSMÓDSZERTAN:

A döntési módszertan elsajátítása egyszerű példák és gyakorlatok közbeiktatásával történik. Mintafeladatok részletes kidolgozása a számítástechnikai laborban található számítógépek igénybevételével, közösen, illetve kisebb csoportokban történik.

SZÁMONKÉRÉS:

Zárthelyi dolgozat megírása, melynek során hat esszékérdést kell megválaszolni.

A döntési módszertan kiválasztásának és alkalmazásának elsajátítása egy testre szabott, gyakorlati példával kombinált feladat (házi dolgozat) elkészítésén keresztül kerül kiértékelésre.

A KURZUS KÖTELEZŐ TANANYAGA:

- Zoltayné Paprika Zita (2002): *Döntésmélet*. Alinea Kiadó Budapest (A tematikában megjelölt oldalak)
- Hillier, Lieberman (1994): *Bevezetés az Operációkutatásba*, LSI Oktató központ, Budapest